

Forenkling av begrepsliste i forskning - Helse Nord 280825. - Nikolai Raabye Haugen og Gunnhild Berglen

	Begrep	NorCRIN definisjon	Forenklet definisjon
1	Bruker/brukere	Pasienter/brukere som mottar eller har benyttet seg av en helsetjeneste, samt deres pårørende.	Personer som får eller har fått helsehjelp.
2	Brukererfaring	Pasientens/brukerens erfaring/brukerkunnskap med egen diagnose, samt opplevelse og betraktning av behandling som pasient/bruker eller pårørende innenfor helsetjenestene på ulike nivå.	Det en bruker har opplevd som pasient eller pårørende med sykdom og behandling.
3	Brukermedvirker Brukerrepresentant	En pasient/bruker, pårørende eller representant med erfaring (erfaringsrepresentant) innenfor et fagfelt/diagnosegruppe. Innen forskning og tjenesteutvikling kan i visse tilfeller helsepersonell og befolkningen ha rollen som brukermedvirkere. En brukermedvirker er en likeverdig partner i diskusjoner og beslutninger i et forskningsprosjekt eller i tjenesteutforming.	Brukermedvirker er vanligvis pasienter eller pårørende, og de skal fortrinnsvis være representert gjennom en pasient-/brukerorganisasjon i et forskningsprosjekt. De skal uttale seg om hvordan pasienter eller pårørende som gruppe opplever det å ha en diagnose eller leve med en tilstand. En brukermedvirker er en likeverdig partner i diskusjoner og beslutninger i et forskningsprosjekt eller i tjenesteutforming.
4	Brukermedvirkning	Handler om at brukere av helse- og omsorgstjenesten skal ha innflytelse på innretningen av tjenestetilbudet eller i et prosjekt innenfor helsetjenesten. Målet er å bidra til forbedring på	Når pasienter og brukere får være med å påvirke hvordan helsetjenester utformes eller forbedres.

		tjeneste- og systemnivå i helse- og omsorgstjenestene.	
5	Brukermedvirkning i forskning	Handler om dialog og samarbeid mellom forsker og bruker (pasient). Brukerens perspektiv og medvirkning har som formål å øke forskningens relevans og kvalitet. Forskning skal planlegges, gjennomføres og formidles i samarbeid med brukere/pasienter og ikke bare for/til pasienter.	Pasienter og brukere samarbeider med forskere for å gjøre forskning mer relevant og nyttig. Brukermedvirkning handler om dialog og samarbeid mellom forsker og bruker. Det innebærer at forskningen utføres sammen med brukere, og ikke bare for eller om dem.
6	Brukermedvirkning på individnivå (Samvalg)	Den enkeltes rettigheter og muligheter til å ha innflytelse på behandlingen de får i helse- og omsorgstjenesten. Brukermedvirkning på individnivå er lovfestet i Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 3.	Pasienter har rett til å påvirke sin egen behandling, dette er lovfestet i <u>pasient- og brukerrettighetsloven (lovdata.no)</u> kapittel 3.
7	Brukermedvirkning på systemnivå	Betyr at brukergrupper og brukerorganisasjoner involveres i planlegging av tiltak og tjenester i helsetjenestene.	Bruker- og pårørendemedvirkning på systemnivå innebærer at brukerrepresentanter samarbeider med ledelse og fagpersoner på strategisk nivå om utvikling og kvalitetsforbedring i helsetjenestene. Brukermedvirkning på systemnivå skjer gjennom brukerutvalg og ungdomsråd.

8	Brukermedvirkning på tjenestenivå	Betyr at brukerrepresentanter samarbeider med fagpersoner i helsetjenestene, for eksempel på et sykehus. Er brukermedvirker ansatt (brukeransatt) kalles det gjerne profesjonalisering av brukermedvirkning/lønnet brukerrepresentant.	Brukerrepresentanter samarbeider med helsepersonell for å forbedre tjenester, for eksempel på et sykehus. Brukergrupper og organisasjoner samarbeider med fagpersoner om utvikling og forbedring av helsetjenester.
9	Pasient- og brukerorganisasjon – Interesserorganisasjon	Pasient- og brukerorganisasjonene er interesseorganisasjoner som arbeider for samfunnsmessig likestilling og deltaking for personer med sykdom og nedsatt funksjonsevne, og deres pårørende. Organisasjonene tilbyr blant annet råd og støtte til sine medlemmer, i og de bidrar aktivt til rekruttering av brukermedvirkere til forskningsprosjekter.	Organisasjoner som jobber for rettighetene til pasienter og pårørende, og gir råd og støtte til medlemmene sine. Organisasjonene kan hjelpe til med å rekruttere brukermedvirkere til forskningsprosjekter.
10	Brukerpanel	En gruppe mennesker som har egne erfaringer med helse- og sykdomsspørsmål. Et brukerpanel kan oppnevnes i forbindelse med prosjekter, utvalgsarbeid og i forskning. Brukerpanelet er rådgivende for konkrete problemstillinger i en avgrenset tidsperiode. Brukerpanelets medlemmer kan utpekes av brukerutvalg, brukerorganisasjoner eller av tjenesteyter selv.	En gruppe personer med brukererfaring, som gir råd i prosjekter eller forskning.
11	Brukerperspektiv	Brukernes blikk på/forståelse av egne erfaringer.	Hvordan brukere opplever sin egen situasjon og helsetjeneste.

12	Brukerorientering	Helsetjenestenes evne til å favne brukernes perspektiv som bidrag til utvikling av tjenestene.	Helsetjenestens evne til å ta hensyn til brukernes behov og erfaringer.
13	Brukerråd	Rådgivende organ for en organisasjon med formål å forbedre tilbudet. Består av representanter for brukere av en tjeneste, enhetsleder og ansatte ved tjenesten.	Et rådgivende organ med brukere og helsepersonell som jobber for å forbedre tjenester.
14	Brukersamling	Et møte arrangert med og for brukere i forbindelse med et konkret spørsmål, problemstilling eller prosjekt.	Et møte hvor brukere gir innspill til konkrete saker eller prosjekter.
15	Brukerutvalg	Samarbeidsorgan mellom sykehuset og brukerorganisasjonene og et rådgivende organ for administrerende direktør og styret. Brukerutvalget ivaretar pasienter og pårørende sine interesser, og er også en pådriver i forbedring av tjenestene ved en etat. Består av oppnevnte representanter fra ulike pasient- og brukerorganisasjoner, som utnevnes av foretakets styre. Brukerutvalg ved sykehus er hjemlet i lov. Bruker-utvalget tar ikke opp saker som gjelder enkeltpersoner. Medlemmene representerer alle brukere og pårørende, og ikke bare den organisasjonen de kommer fra.	En gruppe med representanter fra pasientorganisasjoner som gir råd til sykehusledelsen for å forbedre helsetjenester. Brukerutvalg ved sykehus er hjemlet i Spesialisthelsetjenesteloven. (se også Brukermedvirkning på systemnivå)
16	Erfaringskompetanse	Kunnskap og innsikt (brukerkunnskap) folk får gjennom egne erfaringer, spesielt når det gjelder livssituasjoner som sykdom, sorg eller utfordringer som er bearbeidet og satt i sammenheng.	Kunnskap man får fra å ha egne erfaringer, for eksempel med sykdom, og som er bearbeidet både i eget liv og i samarbeid med andre som har opplevd liknende.

17	Erfaringskonsulent (brukeransatt)	Begrepet brukes i forskjellige sammenhenger, men ofte som tittel på en person som er ansatt i helse-, og omsorgstjenestene, pedagogiske tjenester eller andre organisasjoner på bakgrunn av sin erfaringskompetanse.	En person ansatt for å bruke sin erfaring, med sykdom eller utfordringer, til å hjelpe andre liknende situasjoner.
18	Erfaringspanel	Det samme som et brukerpanel.	Samme som brukerpanel – personer med erfaring som gir råd.
19	Erfaringsrepresentant	Det samme som brukerrepresentant.	Samme som brukerrepresentant – personer med erfaring som gir råd.
20	Folkeforskning	Folkeforskning er der vanlige mennesker deltar i vitenskapelig forskning, tilnærmingen bidrar til å øke tilgangen på data, utvide forskningsområder og engasjere samfunnet i vitenskapelig arbeid. På engelsk: «Citizen science» eller «Community-based research».	Vanlige folk deltar i forskning ved å bidra med f.eks innsamling av data og lokal kunnskap. F.eks registrering av forskjellige type fugler eller blomster.
21	Helsehjelp	Enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende, rehabiliterende eller pleie- og omsorgsformål, og som utføres av helsepersonell.	Alt helsepersonell gjør for å hjelpe, behandle eller ta vare på helsen din.
22	Helsepersonell	Ansatte i helse- og omsorgssektoren som er autorisert eller har lisens etter helsepersonelloven § 3, og har spesifikke utdannelser og kvalifikasjoner, f.eks. leger, sykepleiere, fysioterapeuter, farmasøyter og helsefagarbeidere.	De som jobber i helsetjenesten; som leger, sykepleiere eller fysioterapeuter.
23	Informant	En pasient, pårørende eller helsepersonell som kan mye om området eller pasientgruppen det skal	En person som gir informasjon til forsker om noe hen kan mye om, men som ikke er en aktiv medvirker.

		forskes på, og som bidrar med informasjon. En informant er ikke å regne som en brukermedvirker.	
24	Innbygger	En person som bor innen et spesifikt område.	Personer som bor i et område, f.eks i en by eller i et land.
25	Innbyggerinvolvering Innbyggermedvirking	Handler om å lytte til innbyggerne. Gjennom involvering styrker man tilliten til lokaldemokratiet og bidrar til at innbyggernes stemme blir hørt.	Personer som bor i et område, blir hørt og involvert i prosjekter for å påvirke beslutninger.
26	Innbyggertjenester		Innbyggertjenester skal bidra til at innbyggere møter en helhetlig, koordinert og sammenhengende offentlig helse- og omsorgstjeneste, og gjøre det lett å samarbeide med helsepersonell i på en trygg og sikker måte.
27	Innbyggerpanel	Et panel for innbyggere i et spesifikt/definert område som kan bidra med erfaringer/innsikt i prosjekter eller tjenester for at innbyggerne skal bli tatt hensyn til og hørt.	En gruppe personer som bor i et område og som gir råd i prosjekter.
28	Innovasjon	Innebærer å fornye eller lage noe nytt som skaper verdi for virksomhet, samfunn eller innbyggere. Forskning innebærer ofte en form for innovasjon.	Å finne opp eller lage noe nytt som gir verdi for bedrifter, folk eller samfunnet.
29	Likeperson	En kurset person som selv har en diagnose eller er pårørende som bidrar med informasjon og veiledning. Likepersonen er ikke fagperson, og gir derfor ikke medisinske eller juridiske råd.	En kurset person med lignende erfaring som deg og som gir støtte, veiledning og informasjon. En likeperson gir ikke medisinske eller juridiske råd.

30	Medforsker	En person som er med i et forskningsprosjekt og som jobber sammen med forskerne. Begrepet brukes litt forskjellig i ulike sammenhenger. Det kan også være en forsker med brukerkompetanse.	En person som er aktivt med i et forskningsprosjekt, og arbeider likeverdig sammen med forskerne. Medforsker brukes oftest om personer med brukererfaring som er ansatt i forskningsprosjekter.
31	Medforskning	Er å være medforfatter på vitenskapelige publikasjoner. Begrepene medforskning og brukermedvirkning i forskning brukes om hverandre og deler noen av de samme prosessene.	Et forpliktende og likeverdig samarbeid mellom brukerrepresentant og forsker gjennom hele forskningsprosjektet. Det kan også inkludere å være medforfatter.
32	Medforfatter		Det er regler om hvem som kan være medforfattere i en vitenskapelig artikkel. De reglene heter Vancouver-reglene.
33	Pasient	Personer som gis eller tilbys hjelp fra helsetjenesten eller som kontakter helsetjenesten med anmodning om helsehjelp. Det tillegges både rettigheter og plikter til pasientrollen.	En person som får hjelp fra helsetjenesten.
34	Pasienttalsmann På engelsk: Patient advocate	En som jobber på vegne av pasientene og deres familier under opphold på sykehus eller i andre medisinske situasjoner. Talspersonen veileder pasienten gjennom behandlingen og kommuniserer med helsepersonell på pasientens vegne.	En person som hjelper pasienter og deres familier med å forstå helsetjenestene og få den hjelpen de trenger. Det kan også beskrive hvordan pasientorganisasjoner arbeider for å forbedre helsetjenestene for sine medlemmer.
35	«Patient engagement»	Engelsk begrep for Brukermedvirkning. Tilsvarende begreper er «Patient involvement» og «Patient and public involvement».	Brukermedvirkning slik det oftest beskrives på engelsk.
36	Pårørende	En person som står en annen person særlig nær, for eksempel partner, ektefelle, forelder, barn eller andre	En som står pasienten nær, som familie eller partner. Den som er nærmeste pårørende, har egen

	Nærmeste pårørende	i nærmeste familie. Det skilles mellom pårørende og nærmeste pårørende. Den som oppgis som nærmeste pårørende har rettigheter og oppgaver etter helselovgivningen (mht. informasjon, samtykke, journalinnsyn og klager).	rett til informasjon og kan noen ganger handle på vegne av pasienten. Dette er beskrevet i helsetjenesteloven .
37	RRI - På engelsk: «Responsible research and innovation» Norsk: Ansvarlig forskning og innovasjon	Ansvarlig forskning og innovasjon, et forskningspolitisk virkemiddel der grunntanken er å sikre at vitenskap og teknologier utvikles i samsvar med samfunnets verdier og behov. Engelsk: «Responsible research and innovation» (RRI).	Forskning som tar hensyn til samfunnets behov og verdier.
38	Samskaping	Samskaping legger vekt på inkludering av ulike perspektiver, kompetanser og erfaringer for å oppnå bedre resultater eller løsninger. På engelsk: «Co-creation».	Å jobbe sammen med andre, som brukere og helsepersonell, for å identifisere problemet, og så velge eller designe en løsning og produsere den sammen.
39	Samvalg (medbestemmelse)	Brukermedvirkning på individnivå. Samvalg er prosessen der pasient og helsepersonell tar felles beslutninger om valg av undersøkelses- eller behandlingsmetoder, hva som passer best for pasienten.	Pasient og helsepersonell bestemmer sammen hva som er beste behandling for pasienten.
40	Ungdomsråd	En plattform der unge mennesker kan delta i beslutningsprosesser som angår helse og velferd. Hensikten er å sikre at ungdommens perspektiver og behov blir hørt og tatt hensyn til i utforming av helsepolitikk og -tilbud. Ungdomsråd ved sykehus er hjemlet i lov.	Et råd der unge kan gi innspill og påvirke helse- og velferdstjenester. Ungdomsråd ved sykehus er hjemlet i lov.

41	Utvalgsarbeid	Utvalgsarbeid refererer til prosessen med å velge ut en gruppe personer eller enheter fra en større populasjon for å gjennomføre forskning, undersøkelser eller analyser. Målet er å få representative data som kan generaliseres til hele populasjonen. Utvalgsarbeid er viktig for å sikre at resultatene er gyldige og pålitelige.	Å velge ut en gruppe mennesker fra en stor gruppe innbyggere eller pasienter. Den lille gruppen skal være så lik den store gruppen. Da er det nok å undersøke den lille gruppen for å få informasjon som vil gjelde alle innbyggerne.
-----------	---------------	---	--

MEDISINSK FORSKNING – Ordliste

	Begrep	NorCrin definisjon	Forenklet definisjon
42	«Abstract»	Sammendrag eller en kort presentasjon av et forskningsprosjekt, studie eller artikkel.	En kort oppsummering av en forskningsartikkel eller studie som forteller hva forskerne gjorde og fant ut.
43	Assosiasjon	Sammenhengen mellom to variabler eller egenskaper, som samvarierer og opptrer samtidig. Ved assosiasjon foreligger samvariasjon, men ikke årsak/virkning (kausalitet).	En sammenheng eller forbindelse mellom to ting som skjer samtidig, men det betyr ikke at den ene forårsaker den andre.
44	Baseline	Utgangspunktet før datainnsamling, ved oppstart av en studie.	En måling før en studie starter (før behandling av pasienter starter).
45	Befolkningsundersøkelse		Er en undersøkelse omfatter deler eller hele befolkningen i et område. F.eks. Tromsøundersøkelsen er en befolkningsundersøkelse om helsen til de som bor i Tromsø kommune.

46	Bias	En systematisk feil i hvordan forskningsdeltakere er valgt ut (seleksjonsbias) eller hvordan informasjonen om dem er innhentet (informasjonsbias). Begrepet kan også brukes om tolkning av resultater.	En feil som kan skje i en studie som gjør at resultatene ikke er riktige. Hvis det gjøres feil med hvordan deltakerne velges og deles i eksperimentelle grupper, kalles det seleksjonsbias. Informasjonsbias betyr at informasjon som er samlet inn er unøyaktig eller feil. For eksempel hvis deltakerne husker feil eller måleinstrumenter fungerer dårlig.
47	Biomarkør	En egenskap som kan undersøkes, f.eks. i kroppsvæske eller vev, og som ut fra markørens tilstedeværelse sier noe om en tilstand i kroppen.	En indikator som forteller noe om helsetilstanden til pasienten, f.eks. en blodverdi som sier noe om helsetilstanden til pasienten.
48	Blinding	En prosedyre der én eller flere parter i en studie holdes uvitende om hvilken behandling deltakerne har mottatt.	En metode der enten pasienter, klinisk personell eller begge, ikke får vite hvilken behandling som pasienten får.
49	Studiedeltaker	En pasient, pårørende eller annen person som er inkludert (er deltaker) i en studie. Studiedeltaker må ikke forveksles med begrepet brukarmedvirker.	En person som deltar i en studie, og som er den det blir forsket på for eksempel med blodprøver eller ved å svare på spørreskjema.
50	Database	En database er en hvilken som helst samling av sammenhengende informasjon.	En database er en samling med mye informasjon.
51	Diagnostikk	Å identifisere og klassifisere en sykdom eller tilstand på grunnlag av pasientens sykehistorie og legens objektive funn. Det innebærer å samle informasjon,	Prosessen å finne ut hvilken sykdom/diagnose en person har ved hjelp av f.eks. blodprøver, røntgenbilder og undersøkelser.

		gjøre tester og vurdere symptomer for å stille en riktig diagnose for å gi riktig behandling.	
52	Dokumentert effekt	Medisinsk informasjon eller behandling dokumentert gjennom anerkjente vitenskapelige metoder.	Behandling eller kunnskap som er bevist gjennom god forskning.
53	«Drop-out»	Frafall av deltakere underveis i en studie.	Deltakere som slutter eller trekker seg fra en studie før den er ferdig.
54	Endepunkt	Hva som skal måles for å se virkningen av studiebehandlingen (den behandlingseffekten som er nyttig for pasienten).	Det som skal måles i en studie for å vurdere effekten av behandlingen.
55	Eksklusjonskriterier	Refererer til spesifikke forhold ved studien eller egenskaper ved deltakeren som gjør at den ikke kan inkluderes i studien.	En forhåndsbestemt liste av krav som ikke tillater en pasient å være med i en studie. Eksempler er alder eller svangerskap.
56	Epidemiologi	Læren om forekomst av sykdom i befolkningen. F.eks. hva som påvirker hvorfor vi blir syke, sammenhenger mellom miljø, sosiale faktorer og livsstil.	Fagområde som beskriver hvordan sykdommer sprer seg og hvem som blir rammet.
57	Evidensbasert	Kunnskapsbasert medisin med en tilnærming til klinisk praksis basert på forskning med vitenskapelige metoder.	Pasientbehandling som bygger på best mulig forskning.
58	Fagfellevurdering	Betyr at en vitenskapelig artikkel er kvalitetssjekket av eksperter innenfor	Når andre eksperter kvalitetssjekker og gir tilbakemelding på en forskningsartikkel før den publiseres.

		fagfeltet, før artikkelen er publisert. På engelsk: «peer-review».	
59	Fokusgruppe	En gruppe mennesker, valgt ut fra visse kriterier, samles, diskuterer og fokuserer på et gitt tema	En gruppe personer som kan mye om et tema forskerne vil undersøke.
60	Fokusgruppeintervju	Et strukturert gruppeintervju, hvor en eller to personer leder et intervju	En organisert gruppesamtale der deltakerne deler erfaringer om et tema.
61	God klinisk praksis På Engelsk: Good Clinical Practice» (GCP) ICH GCP	En kvalitetsstandard for klinisk forskning som er lovpålagt for legemiddelutprøvinger og utprøving av medisinsk utstyr. Engelsk begrep GCP brukes også på norsk.	Regler for hvordan klinisk forskning skal gjennomføres for å sikre god kvalitet på forskningen og at det er trygt for alle deltakerne. Det er lovpålagt å følge disse reglene ved utprøving av legemidler og medisinsk teknisk utstyr (MTU). ICH GCP er et internasjonalt regelverk for utprøving av legemidler.
62	Hypotese	En antagelse eller forklaring som synes rimelig ut fra foreliggende kunnskap, og som man forsøker å avkrefte eller bekrefte gjennom forskning.	En antagelse eller forklaring som forskere prøver å teste.
63	Inklusjon Inklusjonskriterier	Refererer til prosessen med å velge deltakere som oppfyller bestemte inklusjonskriterier for å delta i en klinisk studie, f.eks. alder, kjønn, diagnose, sykdom eller tidligere medisinske behandlinger.	En forhåndsbestemt liste av krav som alle pasienter må ha for å delta i en studie. Eksempler er alder og helsetilstand.
64	Insidens	Antall nye tilfeller av en sykdom i en gruppe mennesker eller befolkning innenfor et gitt tidsrom (epidemiologisk begrep).	Hvor mange nye tilfeller av en sykdom som oppstår i en bestemt gruppe i en bestemt tidsperiode. For eksempel hvor mange som får diabetes i et fylke i løpet av ett år.

65	Intervensjon	Tiltak som f.eks. medisinsk behandling eller medisinsk metode/inngrep.	En behandling eller et tiltak som testes i en studie for å se hvordan det påvirker deltakerne.
66	Kasus	En enhet, altså ett tilfelle. Brukes ofte om deltakeren i en medisinsk studie.	Ett tilfelle eller én deltaker i en studie.
67	Klinisk studie	En utprøving på mennesker (friske eller syke) av medisinsk utstyr, en teknologi, legemiddel eller en behandlings- eller rehabiliteringsmetode.	En utprøving på mennesker (friske eller syke) av medisinsk utstyr, en teknologi, legemiddel eller en behandlings- eller rehabiliteringsmetode. Kliniske studier er delt inn i kliniske behandlingsstudier og observasjonsstudier.
68	Klinisk behandlingsstudie	Studier på pasienter som mottar helsehjelp i form av utprøvende behandling grunnet sykdom.	Studier på pasienter som prøver ut en ny behandling for sin diagnose for å finne ut om behandlingen er trygg og har effekt på et endepunkt.
69	Kohortstudie	En type studie der man observerer hendelser i en definert gruppe forskningsdeltakere (kohort) over tid (observasjonsstudie).	En studie som følger en gruppe mennesker over tid for å følge med på deres helsetilstand.
70	Komorbiditet	Forekomst av flere ulike sykdommer eller lidelser samtidig hos en og samme person.	Når en person har flere sykdommer samtidig, ofte er det vanlig for en pasientgruppe å kunne ha høyere risiko for å utvikle flere sykdommer.
71	Kontrollgruppe	En gruppe mennesker som inngår som sammenligningsgruppe i en vitenskapelig studie, og som f.eks. mottar en behandling som man ønsker å studere virkningen av.	En gruppe i en studie som ikke får den nye behandlingen eller intervensjonen som testes. I stedet får de standard behandling eller narremedisin.
72	Korrelasjon (Samvariasjon)	Samvariasjon. At det er en sammenheng mellom endringer i to ulike	Når to ting henger sammen, men uten at den ene nødvendigvis forårsaker den andre.

		variabler. En positiv korrelasjon kan bety at når den ene variabelen øker, så øker også den andre.	
73	Kunnskapsbasert praksis På engelsk: Evidence based practice	Kunnskapsbasert praksis (KBP) er å ta faglige avgjørelser basert på systematisk innhentet forskningsbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og pasientens erfaringer. All helsehjelp skal være bygget på forskning og anerkjent kunnskap.	Er å ta avgjørelser basert på best tilgjengelige kunnskapen, faglig ekspertise og pasientens erfaring. Dette skal all helsehjelp bygge på.
74	Kvalitative data	Data som vanligvis foreligger i form av tekst, i motsetning til kvantitative data, som uttrykkes i form av tall eller andre mengdetermer.	Informasjon som beskrives med ord og ikke tall, for eksempel intervjuer eller fritekstfelt i spørreundersøkelser.
75	Kvantitative data	Data som foreligger i form av tall eller andre mengdetermer, og som måles og analyseres med statistikk.	Informasjon som er tall, og som kan analyseres med hjelp av statistikk.
76	Metaanalyse	Bruk av statistisk metode der man legger sammen resultatene fra flere uavhengige studier med samme problemstilling, og hvor resultatene sammenlignes for å finne fellesnevnerne.	En metode som kombinerer resultater fra flere studier for å gi en samlet oversikt eller svar på et forskningsspørsmål.
77	Monitorering	Lovpålagt overvåking og kvalitetskontroll i kliniske studier for å sikre at studien gjennomføres i henhold til protokoll, god klinisk praksis (GCP), regelverk, etiske standarder og at deltakernes sikkerhet og integritet er ivarettatt.	Overvåking av en studie for å sikre at det er trygt for deltakerne og at informasjonen som samles inn er riktig og kan brukes til å utvikle nye behandlinger eller medisiner. Lovpålagt i legemiddelstudier og studier med medisinsk utstyr (MTU).

78	Morbiditet	Sykелighet, lidelse eller skade.	Sykdom eller helseutfordringer i en gruppe mennesker. Brukes for å beskrive hvor mange som blir syke eller har en bestemt tilstand i en tidsperiode.
79	Noceboeffekt	Det motsatte av placeboeffekt. Refererer til negative eller uønskede effekter som oppstår fordi en person forventer at en behandling vil ha negative konsekvenser.	Negative effekter som skyldes at en person forventer noe negativt fra behandlingen.
80	Observasjonsstudie		I observasjonsstudier gjøres det ikke eksperimenter eller forsøk. Forskeren bruker data fra for eksempel spørreundersøkelser, store befolkningsundersøkelser eller helseregistre. Dersom data samles inn på et bestemt tidspunkt kalles dette tverrsnittsstudier. Hvis deltakerne følges over tid kalles det en kohortstudie eller longitudinal studie.
81	Overkrysningsstudie/kryssforsøk	En type klinisk studie der forskerne sammenligner to eller flere behandlinger, og legger inn ett bytte i behandling. På engelsk: «Crossover».	En studie hvor deltakerne prøver flere behandlinger i en bestemt rekkefølge for å se hva som virker best.
82	«Outcome» Norsk: Utfall	Beskriver effekten av behandling for en pasient.	Resultatet av en behandling for en pasient.
83	Pilotstudie	Uprøvning i liten skala av metoder som er planlagt i en større vitenskapelig studie.	En liten test av en idé før man gjennomfører en større studie.

84	Placebo	En behandling som oppleves identisk med det middelet som egentlig skal utprøves, men som ikke inneholder aktive virkestoff. Placebo kan f.eks. gis til kontrollgruppen ved uttesting av nye medikamenter.	En medisin som likner på ordentlig behandling eller virkelige tabletter, men som ikke inneholder virkestoffer.
85	Placeboeffekt	Virkningen av et stoff eller en behandling som skyldes forventning om et heldig resultat.	Positive effekter som skyldes at en person forventer noe positivt fra behandlingen.
86	Prevalens	Antallet individer i en bestemt gruppe som har en gitt sykdom eller tilstand innenfor en gitt tidsperiode.	Hvor mange som har en sykdom i en gruppe på et bestemt tidspunkt.
87	Progresjon	Forverring av en sykdom eller tilstand hos en pasient, f.eks. når en sykdom sprer seg eller blir mer alvorlig.	Progresjon betyr 'utvikling i samme retning'. Betegnelsen brukes om forverring av en sykdomsprosess, men brukes også om fremgang og bedring for eksempel i rehabilitering og opptrening.
88	Progresjonsfri overlevelse	Tidsperioden en sykdom holder seg stabil (uten å forverres) uansett årsak, dvs. fra tidspunktet en pasient blir med i en studie til tidspunktet sykdommen forverres.	Tiden sykdommen holder seg stabil uten å bli verre. Det kan vise om behandlingen er effektiv mot sykdommen.
89	Prospektiv studie	En undersøkelse som følger personer eller pasienter og samler inn data fremover i tid for å studere utvikling av en tilstand.	En studie som følger deltakerne fremover i tid.

90	Randomisering (tilfeldig)		Når pasienter deles i to eller flere grupper helt tilfeldig. Det kan brukes loddtrekning eller dataprogram for å randomisere deltakere.
91	Randomisert kontrollert studie (RCT)	En type studie der deltakerne velges ut tilfeldig (randomisering) til en gruppe som får behandlingen som skal testes, mens en gruppe er kontrollgruppe som får placebo eller standard behandling. Ideelt sett skal randomiserte kontrollstudier utføres som blindtest, dvs. deltakerne vet ikke hvilken behandling de får. Engelsk: Randomized Controlled Trial (RCT).	En studie der deltakerne deles tilfeldig i grupper. En gruppe får standard behandling og en annen gruppe som får ny behandling.
92	Referansegruppe	I statistisk analyse: den gruppen som andre grupper sammenliknes med.	En sammenligningsgruppe som det ikke forskes på, men som man sammenlikner resultatene med de som deltar i studien.
93	Regresjonsanalyse	En statistisk metode som brukes for å finne ut hvordan en faktor påvirker en annen, og som hjelper oss med å forstå sammenhenger.	En metode for å studere hvordan én ting påvirker en annen.
94	Reliabilitet (Pålitelighet)	Pålitelighet, beskriver i hvilken grad man kan stole på de resultatene som kommer frem i en måling.	Hvor pålitelig resultatene fra en måling er.
95	Representativ		Et representativt utvalg betyr at de som er deltakere i studien likner på en tilsvarende pasientgruppe.
96	Responsvarighet	Endepunkt i kliniske studier, og er et mål på tid fra en behandling starter og har positiv virkning (dvs. pasienten	Hvor lenge en behandling til en deltaker virker før effekten av den forsvinner (f.eks. at sykdommen forverres).

		responderer) til virkningen opphører pga. tilbakefall eller progresjon.	
97	Retrospektiv studie	Studie som tar utgangspunkt i personer, typisk etter et bestemt utfall (for eksempel etter at en diagnose er stilt) og deretter kartlegger deres fortid med henblikk på for eksempel risikofaktorer. Data hentes ofte fra helseregistre eller pasientjournal.	En studie som ser tilbake på tidligere hendelser for å finne mønstre og årsakssammenhenger. Data hentes ofte fra helseregisteret eller pasientjournal.
98	Sekvensiell	Betyr at noe skjer i en bestemt rekkefølge, trinn for trinn. F.eks. kan sekvensiell behandling bety at en pasient følger en bestemt rekkefølge av behandlinger.	Noe som skjer i en bestemt rekkefølge. F.eks. en pasient følger en bestemt rekkefølge av behandlinger.
99	Seleksjon	I klinisk forskning refererer det til prosessen med å velge deltakere til en studie. Det er viktig å sikre at deltakerne er representative for den befolkningen man ønsker å studere. Utvalget kan påvirke resultatene, derfor må forskere bruke klare kriterier for å inkludere eller ekskludere deltakere, det vil si hvem som kan være med i studien.	Hvordan deltakerne velges til en studie etter at man har bestemt hvem som kan være med og hvem som ikke kan være med, dette kalles inklusjon og eksklusjon.
100	Seleksjonsskjevhet (Seleksjonsbias)	En systematiske feil som kan påvirke resultatene i en studie (bias) ved at gruppene som sammenlignes i en studie på feil grunnlag.	Feil som oppstår fordi deltakerne i en studie ikke er representative.

101	Seponering	Pasient slutter med medisiner eller annen type behandling.	Å slutte med medisiner eller en behandling.
102	«Sham»	En type placebo, oversatt på norsk til narresuspensjon, f. eks ved «liksom-kirurgi». Engelsk for falsk/bedrag.	En falsk behandling som brukes som placebo, for eksempel en "liksombehandling". Engelsk for falsk/bedrag.
103	Signifikant	Statistisk signifikant er en vitenskapelig vurdering av om forskjellene eller mønstrene vi observerer i dataene mest sannsynlig ikke er et resultat av tilfeldige variasjoner eller flaks.	Resultater som mest sannsynlig ikke skyldes tilfeldigheter.
104	Statistikk		Statistikk er vitenskapen om innsamling, oppsummering og analysering av tall og data.
105	Statistiske beregninger/metoder		Statistisk metode er en måte å analysere og tolke tall og data.
106	Statistisk analyse	Forskningsmetoder som benytter seg av tallmateriale for å beskrive og trekke slutninger om forhold og egenskaper i verden.	Bruk av statistisk teori og metoder til å beskrive tall.
107	Studiedesign	Måten forskningen utføres, dvs. forskningsmetoden som benyttes i et forskningsprosjekt eller i en klinisk studie, f.eks. Randomisert kontrollert studie eller Kohortstudie.	Hvordan en studie er planlagt og gjennomført, f.eks som en randomisert kontrollert studie.
108	Terapeutisk effekt	Refererer til den positive virkningen en behandling eller medisin har på en pasients	Den positive virkningen en behandling har på pasientens symptomer eller sykdom.

		helse eller tilstand, f.eks. lindring av symptomer, forbedring av sykdomsforløp eller helbredelse.	
109	Tverrsnittsstudie	En tverrsnittsstudie (eller prevalensstudie) er en studie der informasjon er samlet på en planlagt måte i en definert populasjon (utvalg) på et tidspunkt.	Når data samles inn på et bestemt tidspunkt, kalles dette tverrsnittsstudie.
110	Valide data (Validitet)	Datavaliditet er et mål på nøyaktighet og pålitelighet av data, og det bidrar til å opprettholde datakvalitet og integritet i databaser	Valide data er nøyaktig og pålitelige data som man kan stole på når man lager store databaser.

Er det noe du ikke forstår? Eller har du spørsmål eller kommentarer?

Ta kontakt med brukermedvirkningsteamet ved Klinisk forskningsavdeling på UNN.

Gunnhild Berglen

Konsulent

Gunnhild.Berglen@unn.no

Nikolai Raabye Haugen

Konsulent

Nikolai.Raabye.Haugen@unn.no